

تحلیل نهادی جرم در ایران

تألیف:

دکتر مسعود عالمی نیسی

عضو هیات علم دانشگاه علامه طباطبائی

سرشناسه: عالمی جسی، مسعود، ۱۳۸۶ -

Arman Masood

عنوان و نام پدید آور: تحلیل نهادی جرم در ایران - مسعود عالمی نیسی.

مشخصات نشر: تهران: دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۴۶۰ ص. وزیری.

فروست: انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۹۷.

شابک: ۶-۳۴۲-۲۱۷-۹۶۴-۹۷۸-۴۰۰۰۰ تومان

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: جامعه‌شناسی جرم - ایران - تحلیل نهادی

موضوع: Crime Sociology - Iran - Institutional Analysis

موضوع: جرم - تشتت نهادی - جامعه‌شناسی کلان

موضوع: Crime - Institutional Disintegration - Macro Sociology

شناسه افزوده: دانشگاه علامه طباطبائی

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۷ ع ۲ ف / ۶۰۲۶ HV

رده‌بندی دیوئی: ۳۴۵/۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۵۲۸۶۸۴۹

تجربا: هادی جرم در ایران

تألیف: هادی جرم
 دسوم: د عالمی نیسی

زیر نظر معاونت پژوهشی دانشگاه

شابک: ۹۶۴-۳۴۲-۲۱۷-۰۰۱-۰۰۱

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی

ویراستار: بهار اسماعیلیان

سر ویراستار: دکتر نازلا فغانی انوشه

نمایه‌ساز: فرزانه پارسا

صفحه‌آرایی: مهدی رندی

طراح جلد: رسول خسروبیگی

ناظر فنی: رضا دنیوی

مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی: تهران، بزرگراه شهید همت،

دهکده المپیک، میدان ورزش

صندوق پستی: ۱۵۸۱۵/۳۴۸۷

تلفن مرکز انتشارات: ۴۴۷۳۷۵۶۰

قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان

شمارگان: ۲۰۰

چاپ اول ۱۳۹۷

فهرست مطالب

بخش اول جرم در سه دهه اخیر.....	۷
فصل اول: روند جرم در سه دهه اخیر.....	۹
(۱-۱) افول اخلاق و رشد جرائم در ایران.....	۹
(۲-۱) تحدید مفهوم جرم.....	۱۲
(۳-۱) روش اندازه گیری جرم.....	۲۰
(۴-۱) الگوهای تغیرات جرائم (از سال ۱۳۶۳ تا ۱۳۸۷).....	۲۵
فصل دوم: پرسش اصلی.....	۳۷
(۱-۲) پرسش تحلیلی.....	۳۷
(۲-۲) محدود کردن پرسش اصلی تحقیق.....	۳۷
بخش دوم تحلیل کمی.....	۴۹
فصل سوم: پایان جنگ و وضعیت جرم در دهه هفتاد.....	۵۱
(۱-۳) نظریه های جرم و پایان جنگ.....	۵۱
(۲-۳) جنگ و جرم در ایران.....	۵۷
فصل چهارم: دوره گذار و جرم.....	۵۹
(۱-۴) نظریه های تأثیر دوره گذار بر جرم.....	۶۰
(۲-۴) دوره گذار و جرم در جامعه ایرانی.....	۶۷
(۳-۴) جمع بندی.....	۷۳
فصل پنجم: اقتصاد و جرم.....	۷۵
(۱-۵) نظریه های معیشت اقتصادی و جرم.....	۷۵
(۲-۵) روش اندازه گیری متغیرهای کلان اقتصادی.....	۷۸
(۳-۵) بررسی تأثیر عوامل اقتصادی بر جرم.....	۷۹
(۴-۵) جمع بندی.....	۹۵
فصل ششم: تشت نهادی و جرم.....	۹۷
(۱-۶) نظریه «تشت نهادی» و جرم.....	۹۷
(۲-۶) بررسی دیدگاه ها پیرامون توسعه نامتوازن، تشت نهادی و جرم در ایران در.....	۱۲۵
(۳-۶) شاخص تشت نهادی.....	۱۳۲

۱۸۳	۴-۶) بررسی تأثیر تشتت نهادی بر جرم در ایران
۲۲۶	۵-۶) جمع‌بندی
۲۳۱	فصل هفتم: خلاصه و نتیجه‌گیری تحلیل کمی ریشه‌های کلان جرم
۲۳۱	۱-۷) جرم در سه دهه اخیر و ریشه‌های کلان
۲۴۱	۲-۷) پرسش تحلیل کیفی؛ چرا تشتت نهادی؟
۲۴۳	بخش سوم تحلیل کیفی
۲۴۵	فصل هشتم: پرسش پیرامون یافته‌های تحلیل کمی
۲۴۵	۱-۸) مروری بر یافته‌های بخش کمی و طرح مجدد پرسش کیفی
۲۴۸	۲-۸) ضرورت تبیین نظری
۲۵۱	۳-۸) ضرورت تبیین اقلیت اجتماعی ایران
۲۵۳	فصل نهم: بازسازی نظریه تقسیم کار نابسامان دورکیم
۲۵۴	۱-۹) نظریه دورکیم در باب رابطه هم‌بستگی اجتماعی و اخلاق در جامعه
۲۹۵	۲-۹) فرضیه‌های تحقیق
۲۹۷	فصل دهم: روش و چگونگی تحلیل کیفی
۲۹۷	۱-۱۰) روش ردیابی فرایند و دلایل استحصال آن
۳۰۴	۲-۱۰) شاخص و جمع‌آوری داده‌ها
۳۳۷	فصل یازدهم: فهم رابطه علی تشتت نهادی و جرم - رجوع به ارائی
۳۳۷	۱-۱۱) تغییر ناگهانی و شدید درآمد جمعی
۳۴۳	۲-۱۱) تغییر سریع نحوه توزیع منابع میان جایگاه‌های اجتماعی
۳۵۷	۳-۱۱) بازتوزیع منابع و تحولات طبقاتی در ایران
۳۶۹	۴-۱۱) بی‌اعتبار شدن مقررات و رسوم کلی
۳۷۵	۵-۱۱) تولد مکرر خواسته‌های جدید
۳۸۱	۶-۱۱) ضعف قدرت کنترل در نهادهای جامعه
۳۹۳	فصل دوازدهم: خلاصه و نتیجه‌گیری
۳۹۳	۱-۱۲) مروری بر یافته‌ها
۴۱۰	۲-۱۲) پیشنهادها
۴۱۳	منابع
۴۳۱	پیوست‌ها

- پیوست ۱: پروژه‌های مطالعاتی بین‌المللی در خصوص سنجش کارایی ۴۳۳
- پیوست ۲: ضرایب رگرسیون و مربع R برای جرائم مختلف در رابطه با عدم ۴۳۴
- پیوست ۳: ضرایب رگرسیون مقطعی برای هریک از جرائم ۴۳۷
- پیوست ۴: داده‌های متغیرهای وابسته و مستقل در بخش تحلیل کمی ۴۳۹
- پیوست ۵: درصد تغییرات درآمد ناخالص داخلی کشورهای ایران، سوئیس، بریتانیا ۴۴۵

پیشگفتار

سیاست‌گذاری، مدیریت فرهنگ دینی به جهت غموض و پیچیدگی امر فرهنگی، تابع قوانینی است که التزام به آن شرط لازم وصول به هدف خواهد بود. پژوهش و واکاوی نگرش‌ها، احساسات و رفتارهای مردم، یکی از این لوازم ضروری برای تصمیم‌گیری صحیح در عرصه فرهنگ محسوب می‌شود؛ از این‌رو مدیریت مبتنی بر داده‌های مستند و متقن موجب تحول اساسی در حوزه تدوین سیاست‌ها، برنامه‌ریزی و اجرای آن‌ها است. تنها در سایه بینش نظری و روش‌های سنجش تجربی است که آهنگ تحولات و نوسانات پدیده‌های اجتماعی، به آگهی درمی‌آیند و امکان تصرف مدبرانه در عالم اجتماع فراهم می‌شود.

بر این اساس از سال ۱۳۸۳ مجموعه پژوهش‌های حوزه دین‌داری در دفتر پژوهش‌های کاربردی سازمان تبلیغات اسلامی در دستور کار قرار گرفت. هدف از انجام این پژوهش‌ها، ابتدای امر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی بر داده‌های عینی در حوزه فرهنگ دینی است. در این دوره، زیر کلان‌موضوع اصلی دین‌داری ریزموضوعاتی شامل سنجه‌های دین‌داری در ایران، پوشش و حجاب زنان ایران، مخزن‌های نوپدید دینی، سبک زندگی ایرانیان، عوامل مؤثر بر نفوذ اجتماعی روحانیت و مسائل اجتماعی ایران طرح شد. این موضوعات هر یک به‌طور مستقل در قالب برنامه‌های پژوهشی چندوجهی شامل برگزاری نشست‌های علمی و سخنرانی‌های صاحب‌نظران، انجام پژوهش‌های نظری و میدانی، تجمیع و مقایسه پژوهش‌های طولی، نشر کتاب و حمایت از پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویی مطالعه شدند. به همین ترتیب پژوهش‌های انجام‌شده در چند سطح تعریف شدند؛ در برخی پژوهش‌ها با هدف وضعیت‌سنجی، تنها صبغه توصیفی موضوع مورد توجه قرار گرفت. در مقابل، برخی دیگر از این پژوهش‌ها صرفاً جنبه تحلیلی یا بعضاً نظری بحث را هدف مطالعه خود قرار دادند و

در نهایت، شق سوم این پژوهش‌ها ناظر بر مطالعه هم‌زمان دو سطح توصیف و تبیین موضوعات بوده‌اند.

در حوزه مسائل اجتماعی ایران، مطالعه دین و بزه‌کاری جوانان و اختصاص حجم گسترده‌ای از پایگاه داده‌های فرهنگی دینی (مجموعه وابسته به این دفتر) به مبحث آسیب‌های اجتماعی نظیر قتل، طلاق، خودکشی، سرقت و ... نیز از جمله فعالیت‌های دیگر این دفتر در این زمینه است. از دیگر سرفصل‌های موردنظر در این عرصه، توجه خاص به موضوع وضعیت جرم و فساد در سه دهه اخیر و تحولات اجتماعی ایران با هدف تحلیل و تبیین آن است؛ زیرا سیاست‌گذاری در زمینه آسیب‌های اجتماعی، بدون استحضار علل بروز این مسائل امکان‌پذیر نیست. مجموعه‌ای که پیش رو دارید، از جمله این کوشش‌هاست.

کتاب حاضر به تحلیل نهادی جرم در ایران می‌پردازد؛ آن‌هم جرائمی که از جنس اخلاقی هستند و جرم آگاهانه و عامدانه حقوق اساسی و مسلم دیگران را زیر پا می‌گذارد؛ جرائمی مانند قتل، سرقت، تجاوز به عنف و ... این جرائم هم از نظر قانونی خلاف محسوب می‌شوند و هم جامعه آن‌ها را عملی غیراخلاقی می‌داند. تحلیل نهادی جرم، تحلیل کلان جامعه‌شناسی از جرم است که زمینه، امکان و دانش سیاست‌گذاری برای کاهش و پیش‌گیری از جرم را فراهم می‌سازد. این کتاب شامل سه بخش است: بخش اول و دوم حاصل پژوهش مستقل نویسنده و بخش سوم به سفارش این دفتر توسط نویسنده به اجرا درآمده است. گزینش این پژوهش باز تدوین شده و در قالب کتاب حاضر به خوانندگان و علاقه‌مندان تقدیم می‌گردد. امید آن که مطالب کتاب حاضر به سیاست‌گذاری و مدیریت کلان جرم در کشور کمک شایانی نماید. در اینجا از پژوهشگر ارجمند، دکتر مسعود عالمی نیسی که این پژوهش را بر عهده داشتند، تقدیر و تشکر می‌گردد. از خداوند متعال برای ایشان توفیق روزافزون علمی را مسئلت دارم.

سید علیرضا فروغی

مدیرکل دفتر برنامه‌ریزی پژوهش‌های کاربردی

سازمان تبلیغات اسلامی